

maan tulokseen: antaa mennä, vain se, joka paraiten osaa omia pyyteitään ajaa, pääsee yhteiskunnassa eteenpäin.

Ehkäpä Pagnolin yhteiskuntasiiri tällä kertaa jää meille hiukan vieraaksi, semminkin näin monien vuosien perästä. On kuitenkin tunnustettava, että hän jo tässä ensimmäisessä näytelmässään osoittautui siksi taitavaksi draamatikoksi, että katsojan mielenkiinto väkisin pysyy mukana; ehkäpä jotkut efektit ovat hiukan teatraalisia, mutta vaikuttavia ne joka tapauksessa ovat. Ja hänen ihmisensä elävät nytkin näyttämöllä, ne eivät ole mitään teennäisiä irvikuvia, vaikkakin niitten teot ja sanat luovatkin räikeän valon koko nykyisen yhteiskuntamoraalin ylle. »Mariuksen» sydämellinen ihmiskuvaajakin pääsee lopuksi esille näytelmän kahden nuoren kuvauksessa; etenkin Yvonne on ilmennetty herkin, tässä näytelmässä muuten vierain värein.

Työväen Teatteri oli varustautunut tehtävään suurella huolella, ja epäilemättä ensi-ilta merkitsikin nyt tavallista enemmän: »Kunnian kauppiat» on pitkästä ajasta ensimmäinen poikkeus kevyestä ohjelmistosta. Selostaja voikin ilolla todeta, että illasta muodostui teatterin vanhojen traditioitten arvoinen, ehkei kyllä häikäisevä voitto, mutta joka tapauksessa hyvän ja tunnollisen työn erinomaisen arvokas saavutus, mikä tällä kerralla merkitseekin enemmän sen tulevaisuuden luonastettavaksi asettamien lupausten takia.

Ennenkaikeka on tunnustettava miesroolien tasainen suoritus. Niinpä Matti Lehtelä saavutti ensimmäisen todella suuren ja vakuuttavan voittonsa; tehtävään syventyminen oli tavallista suurempi, ja entistä hillitympien keinojen käyttäminen osoittautui hyvin edukkaaksi. Niinpä hän kolmannessa näytöksessä löysi vaikuttavat, jopa järkyttävätkin ilmaisut, joissa näyttäytyi voimakkaampi tunnepohja ja syvempi eläytymiskyky kuin mitä hän milloinkaan ennen on osoittanut. Viimeisessä näytöksessä pääsi jo tosin vanha tuttavamme, ulkonaisiin keinoihin liiaksi luottava poikamainen Lehtelä pari kertaa esille, mutta kokonaisvaikutus oli kuitenkin erinomainen. Hänen Henrinsä osoittaa ilahduttavaa kehitystä, joka — toivottavasti — on johtunut määrätietoista työstä, mikä edelleenkin voi taata erinomaisia tuloksia.

Näytelmän päähenkilön, monsieur Bacheletin rooli on epäilemättä niitä, jotka paraiten soveltuvat Aarne Jaatiselle. Hän luonnehtii tyyppin tunnollisella, joskus ehkä hiukan kuivalla huumorilla, mutta saa kuitenkin lopuksi katsojan sydämellisen myötätunnon puolelleen. Voimakkaimmissa kohtauksissa Jaatinen hiukan liian mielel-

lään vetoaa suoraan yleisöön, mutta epäilemättä esim. eilisen viimeisen näytöksen tunnepurkaus oli alusta lähtien hyvin valmistettu. Kaiken kaikkiaan hänen ukko Bacheletinsa oli hyvin inhimillinen pikkuporvaristyyppi; hivenen enemmän tietoista ironiaa, ja suoritus olisi ollut moitteeton.

Kaarlo Kytö karrikoi sensijaan rohkeammin, mutta samalla myös hyvin sattuvasti — hänen sotatarviketehtailijansa moraali ei tosin ollut kaikkein parhaimpia, mutta suoranaista konnuutta hänen luhutensa alle ei sensijaan katkeytynt. Kytö näytti naamion mukana voittaneen sekä äänellisen että liikunnallisen maneerinsa tavallista paremmin, ja siten hän uudella alalla luonneteltävässä saavutti huomattavan voiton. Tällä kerralla hänen suorituksensa oli sitäkin merkittävämpi, kun se antoi esitykselle siitä muuten puuttuvan pursuvamman mehukkuuden.

Kolmen pääosan rinnalla ei ole unohdettava muita. Väinö Luutosella oli myöskin onnellinen ilta, ja hän lausui vuorosanansa, näytelmän vakavimmat, syvällä antaumuksella ja tunteella. Mutta myöskin pikkutehtävät suoritettiin tasaisesti: Kusti Sala, Jallu Vuolle, Einari Ketola ja Jukka Vieno, joka viime mainittu jälleen lausui lyhyen ilmoituksensa lähettinä niin vaikuttavasti, että toivoisi saavansa nähdä hänet suuremmassakin tehtävässä.

Näytelmässä on vain kolme naisroolia, nekin vähemmän merkitseviä. Greta Lindell sai kohdittain hyvän otteen roolista ja puhui pari repliikkiä kauniin tunteellisesti, mutta vielä liian heikko tekniikka häiritsi. Esityskertojen mukana epäilemättä varmuus kasvaa, mutta ennenkaikeka äänenkäyttö vaatii vielä paljon työtä. Oili Jaatisella ja Lyyli Erikssonilla oli vieläkin lyhemmät roolit, jotka eivät näyttäneet erikoisesti kiinnostaneen.

Ohjaus oli Kosti Elon, tavan mukaan hyvin varmaa ja taattua. Tietenkin kolmen keskeisen roolin onnistumisessa oli ratkaisevasti hänen käsialaansa. — Mitä näytelmän yleiskuvaan tulee, tuntui alku odottamattoman heikolta. Prologissa ei ollut sitä kohtalontuntuista odotusta, mitä olisi odottanut (epäilemättä teatterissa liian tavaksi tullut yleisön myöhäinen saapuminen häiritsi alkua tuntuvasti) ja ensimmäinen näytös oli liian väritön. Sen jälkeen kuitenkin ote tuntui varmistuvan, ja ennenkaikeka kolmatta näytöstä on pidettävä valian erinomaisena. — Jussi Karin lavastus oli onnistunut.

Ensi-iltayleisö osoitti lopussa hyvin sydämellisesti suosiotaan. Täytyy todellakin toivoa, että »Kunnian kauppiat» jatkuvastikin saa osakseen täyden huomion — sen sekä näytelmä että esitys ansaitsevat. Teatterin kantayleisö osoittanee, että se pysyy uskollisena muutenkin kuin laulunäytelmissä.

Jälki arvostelua
Roinilan talosta

Myös Työväen Teatteri on siis ottanut Minna Canthin tuotantoa ohjelmistoonsa. Jossakin määrin paradoksaalista tosin on, että Tampereen Teatterin esittäessä hänen aatenäytelmiään ja luvatta kohdakkoin jopa yhteiskunnallisen tendenssinäytelmän, Työväen Teatteri tyytyy kirjailijattaren varhaisimpaan kehityskauteen kuuluvaan kansan- ja laulunäytelmään, mutta »Roinilan talossa» puolustaa sekin joka tapauksessa kunnialla paikkaansa. Jopa voisi senkin naispääosasta, Annasta, taitavan näyttelijättären tulkitsemana muodostua varsin mielenkiintoinen naiskuvaus.

Työväen Teatteri on *Kusti Salan* muuten kauttaaltaan onnistuneesti

— ohjatessa esittänyt »Roinilan talossa» sellaisena kuin se kirjailijattaren omista ajoista asti on esitetty. Vertaus Tampereen Teatterin kanssa tarjoaa siis itse asiassa kirjallisuushistoriallisesti mielenkiintoisia seikkoja. Mutta missään tapauksessa ei Työväen Teatterin tulkintaa pidä halveksia, se on päinvastoin hyvää ja tasaista työtä, ja mitään syytä pitää tämän näytelmän esitystä mielenkiinnostampana kuin muita saman teatterin ei suinkaan ole. Esim. Finnen tai Raidan kansannäytelmiin nähden on »Roinilan talossa» sentään itse asiassa arvokkaampaan ohjelmistoon kuuluva.

Näyttelijöistä kiintyy huomio ennenkaikeka *Lyyli Erikssonin* loistavaan Sannaan, joka osaltaan liittyy teatterin humoristisiin suursaavutuksiin. Myöskin *Staava Haavelinnan* hiljainen Leena on mainittava, ja nuorista päähenkilöistä ovat *Vappu Elon* Anna, *Elna Hellmanin* Elli ja *Kaarlo Kydön* Mauno sellaisia, kuin odottaa sopii. *Matti Lehtelä* Ollina ja *Huugo Makkonen* Eerona ovat sensijaan heikkoja. *Väinö Luutosen* Roinila on hänen paras työnsä pitkään aikaan, ja *Jallu Vuolteella* on erinomainen naamio tukkilaisena. — Näyttämö on koottu vanhasta, mutta *Jussi Karin* kirikkaat värit hivelevät aina silmää, ja kun kauniiseen maisemaan vielä liittyy karjakellojen kilinä, ei enempää voi vaatia — luontaista kansannäytelmätuntua on jo aivan kylliksi.

*

Minna Canth on nyt siis jälleen — etupäässä Salmelaisen ansiosta — tavallaan palannut syntymäkaupunkiinsa. »Sylvin» ja »Anna Liisan» menestys rohkaisee varmaankin pitämään häntä edelleenkin täällä kotosalla, ja Tampereen Teatterin vastaisista Canth-esityksistä odotetaan paljon. Mutta molemmiltakin teattereilta voidaan vaatia, että ne eivät kirjailijattarta unohtaisi, vaan kiitettävässä pyrkimyksessään uuteen ja uusimpaan ohjelmistoon edelleenkin palaisivat myös siihen vanhaan, josta yhä on odotettavissa uutta virikettä.

H—m.

„VALKOINEN HEVONEN“

oisen näytöksen loppukohtaus Työväen Teatterin viimeisestä laulunäytelmäutuudesta, jonka menestyksellinen ensi-ilta oli lauantaina. — Esityksen arviointi taideosastossa.

„Valkoinen hevonen“ Tampereen Työväen Teatterissa.

Ilmainen ensi-ilta lauantaina.

Teatterit valmistautuvat jo kevättä varten. Päivät alkavat yhä pidentyä ja kuulaat illat houkuttelevat ihmisiä ulkosalle enemmän kuin talvisaikaan. Se pakottaa myös teattereita keventämään ohjelmistoaan, jotta ne voisivat kilpailla kiiruhtavan kevään rinnalla. Viikko sitten oli Tampereen Teatterissa operetti-ensi-ilta ja viime lauantaina esitettiin Tampereen Työväen Teatterissa ensi kerran laulufarssi „Valkoinen hevonen“.

Tämä laulunäytelmä on saksalaista alkuperää, ja jos kutkaan, niin juuri saksalaiset ovat mainioita kokoonpanemaan sellaista, jota meillä mieluisasti katsellaan ja kuunnellaan. „Valkoinen hevonen“ on muodosteltu tunnettujen yhtiökumppanien Blumenthalin ja Kadelburgin samannimisestä farssista. Musiikin on siihen sepittänyt Ralph Benatsky ja seurailee se nykyaikaisia muotoja, ollen kuitenkin pitkin matkaa vaihtelevaa, niin että kuuli ja jaksaa vaivatta ja väsymättä seurata sitä alusta loppuun saakka. Laulujen melodiat ovat kaunisointuisia, joten ne helposti jäävät soimaan mielissä. Suomennotyön on suorittanut Orvo Kärkönen ja on hän näin ensikuulemalta onnistunut siinä yhtä hyvin kuin „Viktorian ja hänen husaarinsa“ suomennoksessa; laulujen runoasu huolellinen ja hyvä.

Kosti Elo on tunnettu mainiosta taidostaan hoidella erikoisesti suuria avustajajoukkoja näyttämöllä. Niin

oli laita tälläkin kerralla. Joukkokohtauksut sujuivat onnistuneesti kautta illan, sillä mitään mainittavia kompastuksia ei ollut havaittavissa. Kuorot lauloivat täyteläisesti, mistä ansio lankeaa teatterin kapellimestarille, Einari Halmeelle, joka myöskin vastasi huolellisesta orkesterin harjoittamisesta. Arno Hjorthin harjoittamat tanssit olivat kauniita ja vaihtelevia. Jussi Kari oli rakentanut silmää hivelevän lavastuksen; erikoisesti on mainittava aito tyrolilaiset näyttämötaustat, jotka herkästi tavattuine väreineen tarjosivat katsojalle iloa, antaen samalla tämänkaltaiselle näytelmälle onnistuneet kehukset.

Yksityisistä esittäjistä on aihetta

mainita ensimmäisenä Kaarlo Kytö Leopoldina. Hänen viinurinsa oli vapautuneesti ja oikeaan sävyyn hahmoiteltu. Merkillepantavaa muuten on, että Kytö kykenee jatkuvasti tuomaan esiin uusia puolia itsestään. Se pingoittuneisuus, joka joskus aikaisemmin on paikoittain hänen esityksiään vaivannut, on nyt hioutunut pois. Se puhuu miehen hartaasta uusrastuksesta. Elna Hellman Josephana, „Valkoisen hevosen“ hotellin omistajattarena lauloi ja näytteli, kuten edellinenkin, hyvin. Mitään uusia piirteitä ei osa voinut tarjota esittäjälleen, joten sen oli noudatettava ennen rastittuja latuja. Hugo Makkonen ja Oili Jaatinen tekivät osistaan hykähdyttävän laukan parin, jossa oli leveätä farssikomiikkaa. Matti Lehtelä ja Vappu Elo eräänä näytelmän kolmesta parista hoitivat tehtävänsä asianmukaisesti. Lehtelän laulua tuntui erikoisesti tällä kertaa vaivaavan liika rasittuneisuus. Nuorten neitosten isä näyttelivät Einari Ketola ja Väinö Luutonen. Viime-mainitun professorissa oli riittävästi koomillista kuivuutta ja Ketolan paitatehtailija oli viritetty vahvaan farssityyliin. Hieman hillitymmät otteet eivät kuitenkaan olisi pahitteeksi, jotta katsoja välttyisi tehtävää rinnastamasta aikaisemmin tehtyyn koomilliseen luomaan. Aune Hyyrysen piccolo oli luonteva ja hyvä suoritus. Näytelmän henkilöluettelo on varsin laaja, joten jokaisen esittäjän mainitseminen veisi selostuksen liian pitkäksi, minkä vuoksi onkin tyydyttävä edelläesitettyihin mainintoihin.

Vaikka näytelmään onkin sisällytetty melkein liiankin runsaasti moninaisia aineksia, seurasi yleisö väsymättä ja huvitettuna koko illan, minkä voi päätellä niistä välittömistä

suosionosoituksista, jotka täysilukuisesta katsomosta kaikki pitkin iltaa. Näytelmän ja tanssien ohjaajille, kapellimestarille ja näyttelijöille ojennettiin kukkia.

„Valkoisesta hevosesta” voinee enustella teatterille suurta kevätmenestystä.

T. A. L.

Työvään Teatterin operetti

pääsi eilen parrasvaloon ainakin viikkoa liian aikaiseen — muuten tasaisesti ja varmasti työskentelävässä teatterissa outo epävarmuus vallitsi näyttämöllä, eikä katsomokaan tahtonut saada oikeata suurmenestystunnelmaa, mikä tavallisesti ensimmäisestä kupletista alkaen on vallinnut opereteissa. Teatterin kiirehtiminen on sitä valitettavampaa, kun »Valkoinen hevonen» itse asiassa on operetti, jossa sen paraimmat mahdollisuudet kansan- ja laulunäytelmän alalla voisivat tulla esille. Nyt ei monista erinomaisista kohtauksista huolimatta voi antaa työlle kuin puolinaisen tunnustuksen. Lopuksi yleisö kuitenkin pääsi mukaan, eikä esityskertojen runsautta tarvitse epäillä.

»Valkoinen hevonen» on sinänsä hyvin herttainen juttu viinuri Leopoldista ja hänen emännästään, ja siihen liittyy paitsi hyvän joukon herttaista tyrolilaista kansankuvausta pari hauskaa sivujuontakin, toinen vanhan saksalaisen farssin tyyliin, toinen taas operettisuuntaa. Tuodaanpa siinä näyttämölle itse keisari Frans Josefkin, itse asiassa verraten tarpeettomasti, ja osalutelon saa paisuttamattakin käsittämään lähes kolmekymmentä nimeä. Vanhan Blumenthal-Kadelsburgin tehtaan huvinäytelmä-juoni on Hans Müllerin operettisoimana laveudetaan huolimatta oikein hauska, ja Benatzkyn musiikissa on paljon korvaanpainuvaa: monet schlagerit saavuttavat varmaankin pitkän iän.

Koko operetin sävy on hiukan parodioiva — samoin kuin viimeaikaisten saksalaisten äänielokuvien, joitten tekijänä myös Müller on esiintynyt — ja tästä ovat selvimpänä osoituksena herttaiset näyttämövaihdokset kesken toiminnat jne. Mutta myöskin juonen käsittelyssä on sama piirre havaittavissa, ja tämä antaa tarpeellisen suolan sentimentalisuudelle. Ikävä kyllä ei Työvään Teatterin esityksessä tätä asiaa näyttänyt havainneen juuri kukaan muu kuin Kaarlo Kytö, jonka Leopold tässä ympäristössä olikin aivan loistava ilmestys — Kytö parodioi ilahduttavan rehellisesti omia entisiä operettisankareitaan. Elna Hellman oli tietysti iloinen ja huvittava kuten aina, mutta häneltä olisi jo odottanut enemmänkin; Hugo Makkonen esitti uuden huvittavan muunnoksen Bonistaan, ja nuori Aune Hyyrynen oli pariin

otteeseen piccolona oikein hyväkin. Vappu Elolla ei ollut paljon tekemistä, ja Matti Lehtelällä roolin lauluosuus aivan ylivoimainen, mikä tuntui heikentävän muutakin suoritusta. Sivuosien armottomasta liudasta mainittakoon Väinö Luutonen, Oili Jaatinen, Lyyli Eriksson ja Aarne Jaatinen.

Kosti Elo vastasi yleisohjauksesta ja siis liiasta kiirehtimisestä, Jussi Kari värikylläisestä lavastuksesta, Orvo Kärkönen taipuisasta suomennoksesta, Einari Halme musiikista ja Arno Hjorth tansseista, joita oli lukuisasti ja varmaan yleisöön meneviä — ensi-illassa sattuneet kompastukset olivat anteeksi annettavia. Muuten olivat joukkokohtaukset aivan hiomattomia, eikä eheää yleisvaikutusta ollut helppo saada. Puolenkymmenen esityskerran jälkeen lieenee tämä asia jo autettu, ennenkaikkea jos vielä jaksettaisiin pitää joku kunnollinen harjoituskin. Sen kyllä juttu ansaitsisikin.

Mutta ikävänä kompastuksena on kuitenkin asia, johon en voi olla tässäkin yhteydessä palaamatta: myös »Valkoisessa hevosesta» vilahteli mauttomuuksia, joita ei kunnollisessa taidelaitoksessa saisi sietää. Asia on sitä valitettavampi, kun näköjensä teatteri — eikä siis tekijä tai suomentaja — on niistä vastuussa. Paitsi repliikeissä oli niitä myös esityksessä — olen ennen tässä suhteessa erikoisesti nimennyt saman näyttelijän, jonka suoritus tälläkin kerralla eräässä humoristisessa pääosassa osoitti valitettavasti hyvän maun puutetta. Tästä lankeaa kuitenkin syy ennenkaikkea ohjaajalle, joka on sallinut tai ehkäpä kehoittanutkin tällaiseen vetoamiseen arvostelukyvyttömään yleisöön.

H - m.

Operettia

Tampereella

ja

Helsingissä.

Tampereen teatterien osoittama lahduttava viireys — josta viimeksi teatteripäivien yhteydessä on pääkaupungissakin annettu todisteita — näyttäytyy myöskin ohjelmiston kevyimmässä sarjoissa sillä, että täällä usealla viimeaikaisella operettischlagerilla on ollut suomenkieliset ensi-iltansa. Ilmiö ei ole halveksittava tämälapsissa kaupungissa, jossa yleisön teatterimielinkiinto näyttää ehdottomasti ainakin kerran vuodessa vaativan myös tämänlaatuista tyydykettä. Taloudellisesti ei tosin operetti koskaan tuota teatterille paljoakaan, niiden kustannukset ovat kerta kaikkiaan niin suuret, että suuremman yleisömenestyksenkin tulot tuskin kykenevät niitä täyttämään, mutta enemmän niitten merkitys perustuu siihen, että uusia piirejä valloitetaan teatterille. Puhunäytämön henkilökunnalle asettaa operetti verraten suuret ja osittain vieraat vaatimukset, mutta tässäkin suhteessa ponnistus epäilemättä on hyödyksi — operetti vaatii tullakseen nautittavaksi vissiä eleganssia ja keveyttä, jonka saavuttaminen muussakin työssä on varsin tervetullut avu.

„Havaijin prinsessa” Ruotsalaisessa Teatterissa.

Meillä on Tampereella hiljan ollut ilo nähdä kaksi uutta, paraikaa valloituskulullaan olevaa operettia — tai laulunäytelmää, kuten toisen virallinen selitys kuuluu: »Hawaijin prinsessa» ja »Valkoinen hevonen», edellisen Tampereen Teatterissa, jälkimmäisen Työväen Teatterissa. Näytäntökauden kuluessa on näillä molemmilla ollut ensi-iltansa myös Helsingissä Ruotsalaisessa Teatterissa, suomenkielillä niitä kumpaakaan sensijaan ei vielä ole muualla esitetty. Vertailu toisaalta tamperelaisten ja toisaalta helsinkiläisten esitysten välillä on

Aagot Cannelin „Hawaijin prinsessana”.

varsin mielenkiintoinen, vaikkakin se oikeastaan on epäoikeutetumpi tamperelaisille kuin vertaus johonkin muuhun helsinkiläiseen teatteriin: Ruotsalaisen Teatterin mahdollisuudet ovat taloudellisesti huomattavasti suuremmat, ja teatterilla on lisäksi mahdollisuus kiinnittää henkilökuntaansa sellaisiakin voimia, jotka työskentelevät yksinomaan opereteissa. Tämä tosiseikka silmien edessä on ilolla todettava, ettei vertailu sittenkään musertavasti ole helsinkiläiselle taidelaitokselle eduksi.

»Valkoinen hevonen» on Ruotsalaisessa Teatterissa näytäntökauden kuluessa joutunut esitettäväksi kaikkiaan 55 kertaa — saavutus, joka todistaa tämän laulunäytelmän saavuttamaa suurta suosiota. Teatterin esitys onkin herättänyt huomiota myös Tukholmassa, missä näytelmä kohdakkoin tulee esille, ja sikäläiset teatterinjohtajat — Bruniukset, Ernst Rolf — ovat käy-

neet suorastaan »opintomatkalta-kin» siihen tutustumassa ja sitä ihastelemassa. Ei ole siis ihme, että myös Tampereen Työväen Teatterin esitys on saanut Helsingistä huo-

Ruotsalaisen Teatterin verraton Giesecke — Sven Relander.

mattavia vaikutteita, se tuntuu osittain suorastaan kopioidultakin. Yleisvaikutus on tietysti Helsingissä paljon edullisempi, vauhti ja huvittavuuskin suurempi, mutta ainakin eräässä ratkaisevassa yksityissuorituksessa vetää Tampereen Työväen Teatteri sittenkin pitemmän korren — Kaarlo Kytö on miehessä pääosassa Leopoldina sekä laulullisesti että ennenkaikkea näyttämöllisesti helsinkiläistä virkaveljeään edellä. Samaten oli hauska todeta, että niinkään nuori näyttelijätär kuin Aune Hyyrynen piccolon roolissa ei pahastikaan jäänyt varjoon helsinkiläisen May Pihlgrenin rinnalla. Yleensäkin oli Kosti Elo ohjauksessaan kyllä kyennyt painokkaammin korostamaan eräitä huvittavia yksityiskohtia. Tässä suhteessa oli hänen ainoa suuri erehdyksensä tehtailija Giesecken osa, jonka epäonnistuneesta suorituksesta jo ensi-iltaselostuksen yhteydessä huomautimme. Tästä kiitollisesta humoristisesta tehtävästä muodostui Ruotsalaisessa Teatterissa Sven Relanderin herkkulisesti tulkitsemana miltei laulunäytelmän päänumero.

Hyvin tärkeä tehtävä opereteissa on aina kuorolla — tai ehkä paraiten kuorotyöillä ja heidän tansseillaan. Tässä suhteessa ei Suomessa mikään näyttämö voi kilpailla Ruotsalaisen Teatterin kanssa, jossa statistien kantavoiman muodostavat teatterin oppilaskoulun nuoret oppilaat. »Valkoisessa hevosesä» oli jo baletin osuus paikatellen ratkaiseva, mutta vielä enemmän on niin asianlaita »Hawaijin prinsessassa», josta Helsingissä onkin muodostunut kevätkauden suuri menestys. Ruotsalaisen Teatterin esitys on epäilemättä paras Suomessa milloinkaan nähty operettiesitys, »uuden» operettityylin ratkaiseva voitto, jonka onnistumisesta teatteri ja sen vierailija-ohjaaja, latvialainen Liberts, saavat iakaa kunnian.

Tietysti on myönnettävä, että teatterin esitys oli rakennettu miltei yksinomaan ulkonaisen loisteliaisuuden varaan — mutta viehättävien schlagerien lisäksi onkin kai juuri silmänruoka operettien pääasiallinen viehätys. Liberts oli Ruotsalaiselle Teatterille suunnitellut sekä dekoratiot että puvut — molemmat värikylläisiä ja komeita, mutta samalla erinomaisella aistilla valmistettuja, joten väriiloisto ei suinkaan muodostunut rasittavaksi tai edes ylivoimaiseksi esiintyjille. Myöskin yhteisnäyttelemiseen oli vierailija-ohjaaja vaikuttanut virkistävästi, ja koko esityksen yleisävy oli aivan voittamaton. Sensijaan ei hän muukalaisena ole voinut antaa yksityisille esittäjille erikoisempia viitteitä. Niinpä teatterin viehättävä operettiprimadonna Aagot Cannelin ei näyttänyt erikoista kehittymistä, vaikkakin hänen persoonallisen lumousvoimansa ja temperamenttinsa tekevät hänen meikäläisellä operettinäyttämöllä edelleen voittamattomaksi. Ture Aran laulu on maankuulu, mutta hänen näyttelemisensä kovin jäykkää (Lilo Taron roolissa se kuiten-

Erik Fröling „Valkoisien hevosen” Leopoldina.

kin häiritä tavallista vähemmän), ja muut esiintyjät eivät paljoakaan poikenneet tavallisesta operettischabloonista.

Ulkonaisessa komeudessa ei tietenkään Eino Salmelaisen ohjaama »Hawaijin prinsessa» kykene kilpailemaan Libertsin kanssa. Tamperelainen väriiloisto ja statistipaljoukset edustaa räikeämpää komeutta helsinkiläisen hienostelun rinnalla, niinkuin jo teatterien erilaiset mahdollisuudet ja erilainen yleisökin edellyttävät. Sensijaan on Tampereella tässäkin operetissa eräitä yksityissuorituksia, jotka mielellään asettaa helsinkiläisten rinnalle, jopa edellekin: ennenkaikkea Saara Raninin Bessie Worthington, tamperelaisen esityksen paras suoritus ja mitä ilahduttavin todistus näyttelijättären viimeaikaisesta kehityksestä. Mutta myöskin Leo Lähteenmäki ja Meri Koskinen kykenisivät epäilemättä hyvin kunnialla puolustamaan palkkansa

helsinkiläisessä ympäristössä, ja ainakin allekirjoittaneesta oli Jalmari Rinteen Lilo Taro sittenkin mielenkiintoisempi kuin Aran.

Tamperelaisen »Hawaijin prinsessan» kolmas näytös oli kaikkein hauskin. Helsingissä vaikutus sensijaan laski huomattavasti huolimatta sellaisesta loistonumerosta kuin Edith von Bonsdorffin ja Antti Halosen fantsi. Tämä johtuu jo suorastaan siitäkin, että Libertsin mielenkiinto etupäässä oli kohdistunut ulko-

naisesti viehättävämpiin alkunäytöksiin, kun taas Salmelainen pakosta ja epäilemättä myös omasta halustaan oli korostanut ennenkaikkea operetin hupaisampia puolia, m.m. juuri yllämainittua kolmikkoa Saira Ranin — Lähtenmäki — Koskinen.

Ruotsalaisessa Teatterissa oli sekä »Valkoista hevosta» että »Hawaijin prinsessaa» huomattavasti lyhennetty — ihmeellistä kyllä molemmat tamperelaiset teatterinjohtajat, jotka muuten eivät arkaile kirjailijain aivoitusten muuttamista jättäneet sinikynän tykkäänä pois näissä opereiteissa. Lyhentämiset olisivat kuitenkin molemissakin hyvin terveellisiä. Myöskin olisi ennenkaikkea Tampereen Teatterissa tämän tapaista ohjelmistoa silmälläpitäen määrätietoemmin pyrittävä kokoamaan ja kouluttamaan jonkinlainen statistien kantajoukko — Työvään Teatterissa sen lukuisimpine operetitesityksineen ollaankin jo tässä suhteessa paremmalla puolella.

Orkesterikysymys on myöskin niitä seikkoja, joita Tampereella olisi saatava joustavammin ratkaistuksi, sillä ennenkaikkea Työvään Teatterin orkesterissa lienee nyt paljon toivomisen varaa. Helsingissä on tässä suhteessa yhteistoiminnan kautta päästy hyvään tulokseen: yhteinen Helsingin Teatteriorkesteri avustaa kaikkien kolmen suuremman teatterin esityksissä. Tampereellakin on nyt olemassa aloite samaan suuntaan, kun kysymys kaupunkiorkesterista joutunee uuteen vaiheeseen. Tampereen Orkesterin taholta lieneekin jo teattereille tehty tässä suhteessa esitys, joka ansaitsee kaiken huomion. Tampereen Orkesteri sitoutuisi tämän mukaan asettamaan teattereitten käytettäväksi niitten omien kapellimestarien johdolla tarpeelliset soittajat, joitten suoritukset varmaankin vastaisivat korkeampia vaatimuksia kuin nykyisten teatteriorkesterien, sensijaan kustannukset eivät olisi suurestikaan rasittavampia. Kun Tampereen Orkesterilla täten olisi tiedossa vakinaisia tuloja uusista lähteistä, olisi sen muodostaminen todelliseksi kaupunkiorkesteriksi helpompaa, samalla kuin järjestely muodostuisi teattereillekin edulliseksi.

Nykyisenä vaikeana aikana on teattereitten entistä enemmän turvauduttava keveämpään ohjelmitoon, ennenkaikkea operettiin. Ilmiö on ehkä valitettava, mutta sen ikäviä puolia lieventää paljon se, että teatterien operettityökin on

laadultaan ensiluokkaista. Niinkuin ylläolevassa vertailussa tamperelaisien teattereitten ja maan operettipäänäyttämön välillä olemme yrittäneet osoittaa, ei tässä suhteessa voida tärkeitä voimia pahoin moitita. Huomautuksia ja parannusehdotuksia voidaan tosin esittää, mutta suoritukset ovat nykyisinkin varteenotettavaa tasoa, ja ansaitsevat hyvin kaiken sen ihastuksen, mitä ne katsomoissa ovat synnyttäneet.

H—m.

Hasencleveria Työvään Teatterissa.

Ranskalaisen Pagnolin yhteiskuntasatiirin jälkeen on Työvään Teatteri ottanut ohjelmistonsa saksalaista Hasencleveria, nimittäin tämän jo kuusi vuotta vanhan »Parempi herra». Ehkäpä olisi juuri tältä teatterilta odottanut jotakin vähän kirpelämpää numeroa tämän yltiöpäisen kirjailijan tuotannosta, sillä »Paremmen herran» terävimmät väläykset jäävät kuitenkin hiukan käsittämättömiksi sen yleisölle, osittain ehkä teatterille itselleenkin. Ainakaan eilen ei saavutettu sitä rivakkuutta ja iskeyttä, minkä näytelmä olisi vaatinut, ja toisinaan oli esitys suoraan sanoen ikävä. Tästä seikasta ei kuitenkaan Hasencleveria voi syyttää, hän on tosin muissa näytelmissään käyttänyt teatterilavaa suorastaan poliittisena taistelutantereena, mutta kuitenkin aina silloinkin säilyttänyt tuoreutensa ja yllättävyytensä. Ja ennenkaikkea hänen komedioissaan on kuitenkin suuri annos nuorta seikkailijaa, joka pelasi ensimmäisen draamansa kustantamiseen tarvittavat rahat kokoon pokerilla.

Mitään pokeria ei kuitenkaan Työvään Teatterin esityksessä pelattu, korkeintaan uneliasta bismarckia. Keskustelukomedia on ennenkin tuottanut teatterille vaikeuksia, ja vaikka ripeämmällä otteella nyt olisi voitu välttyä siihen väpymästä, kulki esitys vanhoja latuja. Oikeastaan vain erät Vappu Elon ja Kaarlo Kydön kohtaukset — sekä loppukuvaelman suunnittelu, muttei suoritus — antoivat tuta hiukan kiinteämpää otetta asiaan. Vappu Elo kehittyi jatkuvasti, on vain vahinko, että nuorta näyttelijätärtä on parina viime vuonna rasitettu aivan ylenmääräisesti. Vappu Elo on saanut kantaa ohjelmistosta raskaimman osan, ja tehnyt sen usein kunniaakkaasti — kuitenkin hänen oma kehityksensä varmasti kärsii tästä, sillä olisi mahdollonta vaatiakaan, että hän kykenisi muuta kuin ulkoläksyn tavoin omaksua itselleen oppimansa. Ei edes puhtaasti teknillisäkään seikkoja voi tällaisessa kiihdytetyssä työssä hioa lopulleen. Eilen kiintyi huomio kalseuteen ja yksitoikkoisuuteen äänenkäytössä, joka epäilemättä muutenkin vaatisi määrätietoista muokkausta. Tämä sama koskee myöskin toista teatterin parhaimmassa kehitysvaiheessa olevaa näyttelijää Matti Lehtelää — molemmat ovat liian lupaa-

via ja liian miellyttäviä taiteilijoita, että tahtoisivat sallia heidän liikarasiitukseensa takia jättää oman sisäisen kehityksensä sikseen. Vappu Elo on muistaakseni näytäntökautensa aikana ollut vapaana yhdestä ohjelmasta, Lehtelä ei mistään — tämä on sentään liikaa, kun lisäksi otetaan huomioon laulunäytelmäroolien ylimääräinen työ.

Teatterin vanhemmista kantavoimista olivat etusijassa tulella Jallu Vuolle, Lyyli Eriksson ja Kusti Sala — ensimmäiselle oli kait hiukan vaikea sovitautua amerikkalaistyylisen liikemiehen täsmällisyyteen ja vauhtiin, mutta hän oli joka tapauksessa luontaisen sympaattinen näyttämöllä kuten aina, ja Kusti Salalla oli monta juhlovaa otetta veijarissaan. Olli Jaatinen huvitti myös suuresti yleisöä.

Lavastus oli Jussi Karin — kokonaisuutena hiukan omituista tyylisekoitusta, niinkuin esitys yleensäkin, mutta kukin dekoratio erikseen otettuna onnistunut. Näytelmän kahdeksan kuvaelmaa saatiin sujumaan vajaan kahdessa ja puolessa tunnissa, mutta niinpä teknillinen koneisto räsähtelikin pahasti.

Yleisö tuntui hyvin tyytyväiseltä iltaansa.

H—m.